

Krabbamein, áfengi og samfélagsleg ábyrgð

Það eru ekki nýjar fréttir að áfengisneysla auki áhættu á tilteknum krabbameinum. Lengi hefur verið vitað að samband er milli áfengisneyslu og krabbameina í munnholi, koki, barkakýli, vélinda, lifur, brjóstum, ristli og endaparmi.^{1,2} Samkvæmt flokkun Alþjóðakrabbameinsrannsóknarstofnunarinnar (IARC) tilheyrir áfengi, etanol og acetaldehyð *Flokki 1* en í honum eru staðfestir krabbameinsvaldar í mönnum.

Samt sem áður brá mörgum við niðurstöður stórrar rannsóknar er birtist í *Lancet* í ágúst mánuði síðastliðnum.³ Þar kom fram að þótt hófleg neysla (undir einu glasi á dag) geti lækkað áhættu á blóðþurrð í hjarta og á sykursýki hjá konum geri aukin áhætta á krabbameinum og fleiri sjúkdómum meira en að vega upp þau áhrif. Samkvæmt þessu hefur öll áfengisneysla heilsufarsáhættu í för með sér og göðsögnin um að hóflega drukkið vín bæti heilsuna riðar til falls. Fyrri leiðbeiningar hafa jafnvel mælt með einu til tveimur glösum á dag en höfundar reikna með að niðurstöðurnar muni valda breytingum þar á.

Rannsóknin beindi sjónum bæði að umfangi áfengisneyslu og áhrifum hennar á dauðsföll og glötuð góð æviár. Í rannsóknarþýðinu voru alls 28 milljónir manna í 195 löndum og svæðum. Með safngreiningu voru metin tengsl áfengismagns við 23 heilsutengdar útkomur og leiðrétt var fyrir bjögun sem kemur vegna þess að í viðmiðahópnum, það er hópnum sem ekki drekkur neitt áfengi, eru einstaklingar sem eru hættir áfengisneyslu af heilsufarsástæðum. Fram kom að þriðjungur jarðarbúa neytir áfengis, að rekja má þrjár milljónir dauðsfalla árlega til drykkjunnar og að krabbamein eru þar í efsta sæti hjá einstaklingum yfir 50 ára. Athyglisvert er að neyslan eykst með batnandi efnahag og þjóðfélagsstöðu og þess vegna er spáð auknum heilsufarsvandamálum í löndum sem eru að bæta efnahagsstöðu sína, ef ekki verður brugðist við.

Í annarri nýrri rannsókn sem gerð var af norrænum krabbameinsskrám var áætlað hve mikið af nýgengi krabbameina megi rekja til áfengisneyslu í Danmörku, Finnlandi, Íslandi, Noregi og Svíþjóð.⁴ Miðað við óbreyttar drykkjuvenjur má búast við samtals 83.000 áfengistengdum tilfellum næstu 30 árin og munu flest þessara meina greinast í ristli, endaparmi og brjóstum. Óraunhæft er að reikna með að hægt sé að fyrirbyggja öll þessi tilfelli, það er að öll áfengisneysla hverfi á næstunni, en með helmings fækkun í hópi þeirra sem drekka eitt til fjögur glós á dag mætti koma í veg fyrir 21.500 tilfelli.

Þess ber að geta að þótt áfengi valdi mörgum krabbameinum í stóra samhenginu er það aðeins einn af mörgum áhættuþáttum. Þannig skýrir áfeng-

isneysla til dæmis aðeins um 5% brjóstakrabbameina og 3% ristil- og endaparmskrabbameina á Norðurlöndunum.⁴ Því er útilokað að segja til um það hvers vegna hver og einn fær sitt krabbamein, enda erum við langt frá því að skilja til hlítar hið flókna samspil erfða og umhverfis sem þar er að verki.

Sýnt hefur verið fram á að þegar sala áfengis er gefin frjáls eykst neyslan til muna. Rannsókuð voru áhrif þess að aflétta ríkiseinokun í Svíþjóð, ef salan færðist annars vegar yfir í einkareknar sérverslanir með áfengi og hins vegar í almennar verslanir.⁵ Samkvæmt nýlega uppfærðum niðurstöðum myndi drykkjan aukast um 20% ef sérverslanir tækju við, en um 31% ef það yrðu almennar verslanir.⁶ Áfengistengd dauðsföll vegna krabbameina myndu aukast um 18% (sérverslanir) og 29% (almennar verslanir).

Í september 2016 kynnti velferðarráðuneytið stefnu í lýðheilsu og forvörnum í riti sem nefnist: „Lýðheilsustefna og aðgerðaáætlun sem stuðlar að heilsuefandi samfélagi – með sérstakri áherslu á börn og ungmenni að 18 ára aldri.“ Eitt af markmiðunum var að draga úr áfengis- og vímuefnaneyslu meðal ungs fólks og í því sambandi var bent á að „...meðal virkra aðgerða er stýring á áfengisneyslu með verði, einkasölu ríkis og háum aldursmörkum til áfengiskaupa ...“ og þess var getið að stefnan væri í samræmi við stefnu Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar (WHO) til 2020.

Áfengi er sterklega samofið menningu okkar og umfjöllun um neikvæð áhrif þess á ekki greiða leið að eyrum fólks. Enda hefur WHO bent á að áhrifaríkustu leiðirnar til að draga úr áfengisneyslu séu allar á valdi stjórnvalda og felist í takmörkun á framboði áfengis, verðstýringu og banni við áfengisauklýsingum. Við blasir að slökun á auglýsingabanni og afnám einkasölu ríkisins á áfengi mun valda aukinni neyslu og þar með fjölgun dauðsfalla, meðal annars vegna krabbameina. Vonandi ber Alþingi Íslendinga gæfu til að fara ekki í öfuga átt við lýðheilsustefnu, heldur beini kröftum sínum í farveg sem eflir heilsu, velferð og hamingju landsmanna.

Heimildir

1. IARC. Personal habits and indoor combustions. In: IARC Monogr Eval Carcinog Risks Hum 2012. Volume 100E.
2. Secretan B, Straif K, Baan R, Grosse Y, El Ghissassi F, Bouvard V, et al. A review of human carcinogens—Part E: tobacco, areca nut, alcohol, coal smoke, and salted fish. *Lancet Oncol* 2009; 10: 1033-4.
3. GBD 2016 Alcohol Collaborators. Alcohol use and burden for 195 countries and territories, 1990-2016: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016. *Lancet* 2018; 392: 1015-35.
4. Andersson TM, Engholm G, Pukkala E, Stenbeck M, Tryggvadóttir L, Storm H, et al. Avoidable cancers in the Nordic countries-The impact of alcohol consumption. *Eur J Cancer* 2018; 103: 299-307.
5. Norström T, Miller T, Holder H, Osterberg E, Ramstedt M, Rossow I, et al. Potential consequences of replacing a retail alcohol monopoly with a private licence system: results from Sweden. *Addiction* 2010; 105: 2113-9.
6. uvic.ca/research/centres/cisur/assets/docs/Systembolaget-public-health-safety-benefits-April_2017.pdf - desmeber 2018.

Laufey Tryggvadóttir

Klínískur prófessor í læknaeild HÍ framkvæmdastjóri Krabbameinsskrár Krabbameinsfélags Íslands

laufeyt@krabb.is

Cancer, alcohol and social responsibility

Laufey Tryggvadóttir Clinical Professor, Faculty of Medicine, University of Iceland
Managing Director Icelandic Cancer Registry, Icelandic Cancer Society

doi.org/10.17992/ibl.2019.01.209